

Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Öz-Yeterlik, Psikolojik Sağlamlık ve Ebeveyn Tutumlarının İncelenmesi*

Investigation of Self-Efficacy, Psychological Resilience and Parental Attitudes of Preschool Children

Ş. Hülya Kurt**

Durmuş Aslan***

Öz

Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin (2-6 yaş arası) ebeveyn öz-yeterliği, psikolojik sağlamlığı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki durumunu incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada ayrıca annelerin öz-yeterliği, psikolojik sağlamlığı ve annelik tutumlarının yaş, eğitim seviyesi, sosyo-ekonomik durum ve sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama kullanılmıştır. Araştırmada annelerin öz-yeterlilikleri Seçer, Çeliköz ve Yaşa (2008) tarafından uyarlanan, “Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği-Anne Formu” psikolojik sağlamlıkları Doğan (2015) tarafından uyarlanan “Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” ve ebeveyn tutumları ise Karabulut, Demir ve Şendil (2008) tarafından hazırlanan “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ile değerlendirilmiştir. Araştırmada çalışma grubunu 2-6 yaş arası çocuğu olan ve Trabzon

* Bu çalışma 2017 yılında 2. Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğretim Görevlisi Dr., Tarsus Üniversitesi, S.H.M.Y.O, Çocuk Gelişimi Bölümü, Tarsus/Mersin, hulyakurt@tarsus.edu.tr, orcid.org/ 0000-0002-0211-1463

*** Doç.Dr, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü Adana, asland@cu.edu.tr, orcid.org/ 0000-0001-5204-7749

■ **Başvuru:** 10.04.2020

■ **Kabul:** 07.06.2020

■ **DOI:** 10.21798/kadem.2021266729

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Cite this article as: Kurt, Ş. H. – Aslan, D. (2020). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Öz-Yeterlik, Psikolojik Sağlamlık ve Ebeveyn Tutumlarının İncelenmesi, *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, Vol. 6, No. 2: 211-240.

ilinde ikamet eden 297 anne oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin psikolojik sağlamlıkları ve annelik öz-yeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca annelerin annelik öz-yeterliliklerinin eğitim seviyesi ve gelir düzeyine göre; psikolojik sağlamlıklarının eğitim seviyesi, gelir ve çocuk sayısına göre; ebeveyn tutumlarının ise eğitim seviyesi ve gelir düzeyine göre anlamlı deęiŐiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Abstract

This study was conducted to examine the relationship between parental self-efficacy, psychological resilience, and parental attitudes of mothers with preschool children (aged 2-6). The study also examines whether mothers' self-efficacy, psychological resilience and maternal attitudes differ according to age, education level, socio-economic status, and the number of children they have. Relational scanning, one of quantitative research methods, was used in the study. The concepts of self-efficacy, psychological resilience, and parental attitudes refer to the psychological resilience of the "Parenting Attitude Scale-Mother Form" adapted by Seğer, eliköz and Yaşa (2008), the "Psychological Resilience Scale" adapted by Doğan (2015), and the "Parental Attitude Scale" prepared by Karabulut, Demir and Şendil (2008), respectively. The study group consists of 297 mothers with children between the ages of 2-6 and residing in Trabzon. As a result of the study, a significant relationship was found between the psychological resilience of these mothers with their motherhood self-efficacy. In addition, this study concludes that motherhood self-efficacy changes significantly depending on education and income level, while mothers' psychological resilience changes according to education, income level, and the number of children. Lastly, this study concludes that parental attitudes vary significantly depending on education and income levels.

Extended Abstract

According to Social Cognitive Theory, in the process of development, human beings learn through social interactions and modeling with the environment. In other words, the child continues to develop by observing in continuous interaction with the environment and learning through communication. Bandura explains this with the principle of mutual determination between the individual, environment and behavior. Preschool period is the time when the active participation of a child in life is accelerated, brain development is completed to a great extent, and important developmental tasks are gained or grounded. In the preschool period, the person with whom the child interacts the most

is the mother. In this respect, every feature of the mother that shapes the interaction with the child is very important in the development of the child. Among these features, the mother's self-efficacy is an indicator that points to the degree of her self-sufficiency. The mother with high motherhood self-efficacy is expected to have a positive attitude towards the child. Psychological resilience is a trait that shows how much one can fight when possible problems are encountered. When mothers encounter a possible problem in their interaction with the child, their psychological resilience indicates their stamina. It is believed that self-efficacy, parental attitudes, and psychological resilience are important in terms of the quality of interactions with the child in all dimensions of the process of child-rearing. For this reason, this study was carried out to examine the relationships of mothers with their preschool children (2-6 years old) and how the quality of this relationship is determined by the parents' self-efficacy, psychological resilience, and parental attitudes. The study also examines whether mothers' self-efficacy, psychological resilience, and parental attitudes differ according to age, education level, socio-economic status, and the number of children they have. In the research, relational scanning model, which is one of quantitative research methods, was used. Besides, suitable sampling method was chosen as the sample. The study group consists of 297 mothers with children between the ages of 2-6 and residing in Trabzon. The data were collected from the mothers through the teachers of their children. In this research, "Parenting Attitude Scale-Mother Form", which was developed by Gibuad-Wallston and Wandersman (1978), to be transformed by Seğer, Çeliköz, and Yaş (2008 by reorganizing the "Self-Efficacy Scale", was used. The cronbach alpha reliability coefficient of the scale is 0.84. In the research, Short Psychological Strength Scale (KPSÖ) was used to measure the mothers' psychological resilience. The scale was developed by Smith, Dalen, Wiggins, Tooley, Christopher and Jennifer Bernard (2008) and adapted by Doğan (2015). The internal consistency reliability coefficient of the scale was between .80 and .91. The last scale used in the research is "Parental Attitude Scale", which is used by Karabulut, Demir, and Şendil (2008) to measure the attitudes of parents towards parenthood. The cronbach alpha reliability coefficients of the scale is .83 for the democratic dimension, .76 for the authoritarian dimension, .75 for the overprotective dimension, and .74 for the permissive dimension. In the study, except for the democratic attitude, others were coded in reverse and the total attitude score was reached. In the analysis of the data, the normality of the distributions was examined first, and statistical analyses were performed after the normality values were reflected in graphics and the desired range was determined. Accordingly, one-way analysis of variance (One Way Anova), which is one of the statistical methods, was applied. Based on this

analysis, it was determined whether there was a significant difference between the mothers' parental self-efficacy, child-rearing attitudes and psychological resilience; and age, educational status, number of children, and income level. In cases where significant differences were detected, Post Hoc Tukey analysis was performed to determine the source of the difference. In addition, Pearson Correlation Coefficient analysis was applied to determine the relationship status between mothers' self-efficacy, psychological resilience, and parental attitudes. The study reaches the conclusion that while mothers' self-efficacy varies significantly with respect to education level and income level, it does not change according to age and number of children. While psychological resilience of mothers varies significantly according to education level, income, and number of children, it does not change according to the age of the mothers. Finally, it was concluded that parental attitudes differ significantly according to education level and income level, but do not differ according to age and number of children. Considering the relationship between the variables of the study, a meaningful relationship was found between the psychological resilience of mothers with preschool children and their motherhood self-efficacy. In the study, no significant relationship was found between psychological resilience and parental attitudes. Similarly, no significant relationship could be detected between maternal self-efficacy and parental attitudes.

Anahtar Kelimeler: Öz-yeterlik, psikolojik sağlamlık, ebeveyn tutum, annelik

Keywords: self-efficacy, psychological resilience, parenting styles, motherhood

Giriş

Çocuğun sosyal çevresi oluşana kadar kişiliğini şekillendiren tüm kazanımlar aile çatısı altında harmanlanır. Bu bağlamda aile içinde çocuğa yönelik davranışlar, gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir (Taylor, Manganello, Lee ve Rice, 2010). Bandura (2001), çalışmanın kuramsal alt yapısını oluşturan sosyal bilişsel perspektifle yön verdiği kuramında bireylerin çevreyi, çevrenin bireyleri ve davranışları etkilediğini belirtmektedir. Bu yönüyle yaşamsal becerileri kazanma yolunda çevreyle etkileşim içinde olan çocuklar, bu etkileşim sürecini öncelikle dünyaya geldiği ev ortamında anne-babası, özellikle de zamanlarının büyük bölümünü birlikte

geçirdikleri anneleriyle gerçekleştirmektedir (Shonkoff ve Meisels, 2000). Erken çocukluk deneyimlerinin başlıca destekçisi annelerin çocukla etkileşiminde tutumu ve çocuğun her bakımdan ihtiyaçlarını karşılama konusunda yeterliliği önemlidir (Spinrad, Eisenberg, Silva, Eggum, Reiser, Edwards ve Hayashi, 2012). Annenin çocuğa yönelik destekleyici ve olumlu yönde tutumu sayesinde çocuk kendini keşfeder, geliştirir ve kendi ile ilgili yeterlilik duygusu kazanabilir (Díaz ve McClelland, 2017). Anne-çocuk ilişkisinde ise annenin annelik yüksek öz-yeterlik inancı çocukla olumlu etkileşime geçme ve çocuğu kabul etme gibi durumlarda etkili olmaktadır (Coleman ve Karraker, 2003). Ayrıca annenin psikolojik sağlamlığının yüksek olması; çocukla ilişkisinde bir risk faktörü ile karşılaştığında çocuk ile etkileşimini olumlu yönetebilmesinde etkili olabilmektedir (de Montigny ve Lacharite, 2005).

Öz-yeterlik sosyal-bilişsel teorinin nedensel yapısında önemli bir ögedir. Çünkü yeterlik inancı diğer belirleyiciler üzerindeki etkileriyle de kişinin uyumu ve değişimi için çalışır (Bandura, 2001). Öz-yeterlik, bireylerin olumsuz bir durumla karşılaştığında bu durumla başa çıkmada gereken davranışları ne derecede yapabildiklerine yönelik yargılarıdır. Ayrıca öz yeterliğin belirli bir konuya özgü beceri ve davranışlarla ilgili dikkate alınması gerekir; genel öz yeterlilik gerçekçi bilgiler sunmayabilir (Bandura, 1997). Kişinin belli alandaki öz-yeterliği bu kişinin bu alandaki beceriyi ne kadar gösterebildiği ile ilişkilidir. Bu açıdan ebeveyn ya da annelik öz yeterliği; annenin çocuğun bakımı ve gelişimi konusunda birtakım sorumluluklar ile ilgili kendini yeterli görmesi noktasındaki inancı ve yargısıdır (de Montigny ve Lacharite, 2005). Bu açıdan ebeveyn öz-yeterliğinin yüksek olması ebeveynlikle ilgili sorumluluk üstlenmede ebeveynlerin kendilerine güvenmelerini, gerektiği durumlarda çaba göstermelerini karşılaştığı zorlukları aşmak için kararlı olmalarını ve daha az yetersizlik duygusu yaşamalarını sağlar (Bandura, 1997).

Karşılaşılan olumsuzluk durumlarında güçlü olmaya karşılık gelen kavram olan psikolojik sağlamlık genel bir tanımla; olumsuz

koşullarda başarılar kazanma ve olağan olmayan olay ve durumlarda uyum sağlayabildiğini gösterme becerisi olarak ifade edilebilir (Fraser, Richman ve Galinsky, 1999). Tanımda da görüldüğü üzere psikolojik sağlamlık ve öz-yeterliğin tanımlarında benzeyen ifadeler bulunmaktadır. Literatürde psikolojik sağlamlıkla ilgili yapılan tanımlara bakıldığında risk faktörlerine ve risk faktörü sonucu oluşan olumsuz etkileri azaltacak koruyucu faktörlere yer verilmektedir. Bunlardan koruyucu faktörlerin bireysel ayağında öz-yeterlik kavramına da yer verilmektedir (Masten ve Coasworth, 1998). Bu yönüyle psikolojik sağlamlıktan bahsedebilmek için, ilk olarak bir olumsuz veya stres oluşturacak bir duruma maruz kalınmalı, sonrasında bu stresli veya istenmeyen durumun etkileri ile başa çıkma ve olumsuz olaylardan sonra uyum sağlama becerisi gösterebilmelidir (Garmezy, 1991; Kabiru, Beguy, Ndugwa, Zulu ve Jessor, 2012). Çalışmalarda psikolojik sağlamlığa sahip bireylerin meraklı, yeni olayları deneyimlemeye açık, enerjileri yüksek, zorluklar karşısında mücadele edebilen ve olumlu dünya görüşü geliştirmiş bireyler oldukları görülmektedir (Parr, Montgomery ve DeBell, 1998; Tugade ve Frederickson, 2004).

Çocuğun her yönden gelişiminin sağlıklı olması anne-babanın çocuğa karşı tutumu ve kurdukları etkileşim ile bağlantılıdır. Özellikle çocuğun nispeten daha çok vakit geçirdiği annenin ebeveyn sıcaklığı ve destekleyici tutumu çocuğun hayata hazırlanmasında önemli rol oynamaktadır (Gustafsson, Cox ve Blair, 2012). Ebeveynlik tutumlarının önemi anlaşıldığından bu yana onun en iyi nasıl kavramlaştırılacağı üzerinde çalışmalar devam etmiştir (Smetana, 2017). Bununla birlikte özellikle Baumrind (1971) (otoriter, izin verici ve demokratik), Maccoby ve Martin (1983) (demokratik, otoriter, izin verici ve ihmalkâr) tarafından yapılan ebeveynlik tutumları sınıflamalarının alanyazında daha çok kullanıldığı görülmektedir (Gafor, 2014). Ebeveynlik tutumları üzerine yapılan çalışmalar çocukla ebeveyn etkileşiminde ebeveynin tercih ettiği tutumlardan baskı, disiplin ve aşırı koruyuculuk davranışlarının çocuğu olumsuz etkilediği; demokratik tutuma yönelik davranışların ise çocuğun gelişimini desteklediği sonucuna ulaşmıştır (Sümer, Aktürk

ve Helvacı, 2010). Buna göre demokratik tutumun çocuğun gelişiminde olumlu fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal sonuçlar doğurduğu; diğer tutumların ise (otoriter, izin verici tutum) çocuk gelişiminde olumsuz sonuçlara neden olduğu araştırmacılar tarafından desteklenmektedir (Johari Talib ve Mamat, 2011; Leung, Lau ve Lam, 1998; Mensah ve Kuranchie, 2013; Wake, Nicholson, Hardy ve Smith, 2007).

İlgili literatür tarandığında annelerin öz-yeterliği ile okul öncesi dönem çocukların farklı alanlardaki gelişiminin ilişkisi olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır (Aksoy ve Diken, 2009; Buluş ve Samur, 2017; Cindioğlu, 2015; Gözübüyük, 2015; Topaloğlu, 2014; Hallam, 2000; Işıkol, 2019; Junntila vd., 2007; Jones ve Prinz, 2005; Kotil, 2010; Özdemir, 2019; Seçer ve Ogelman, 2012). Annelerin psikolojik sağlımlıkları konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalarda da ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki tarzı ile psikolojik sağlımlığın şekillenmesi arasında karşılıklı belirleyicilik özelliği bulunduğu görülmüştür (Giallo, Gartland, Woolhouse, Mensah, Westrupp, Nicholson ve Brown, 2018; Hess, Papas ve Black, 2002; Zakeri, Jowkar ve Razmjoe, 2010; Speight, 2009; Kındıroğlu ve Ekici, 2018). Bu literatür doğrultusunda mevcut çalışmada annelerin psikolojik sağlımlıkları ve ebeveyn tutumları arasında pozitif yönde bir ilişki olacağı öngörülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin öz-yeterliliği ile tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların geneli yüksek öz-yeterliğe sahip ebeveynlerin destekleyici ebeveynlik stratejilerini kullanmada zorlanmadıklarını göstermektedir (Ardelt ve Eccles 2001; Celada, 2010; Murdock, 2012; Taylor, 2006; Uyanık Balat ve Yılmaz, 2014; VanDenBerg, 2012). Bu literatür doğrultusunda bu çalışmada annelerin ebeveynlik öz-yeterliği ve tutumları arasında pozitif yönde bir ilişki olacağı öngörülmüştür. Ayrıca öz yeterlik, psikolojik sağlımlık tanımlamasında; risk faktörü sonucu oluşan olumsuz etkileri azaltması beklenen koruyucu faktörlerinden biri olarak belirtilmektedir (Masten ve Coasworth, 1998). Bu nedenle bir diğer hipotez olarak annelerin ebeveynlik öz-yeterliği ve psikolojik sağlımlıkları arasında pozitif yönde bir ilişki olacağı öngörülmüştür. İlgili alanyazın

tarandığında konu hakkındaki çalışmaların genellikle yurt dışında yapıldığı, ülkemiz bağlamında yeterli ölçüde çalışılmadığı görülmüştür. Ülkemizde ise ilgili konu hakkında yapılan çalışmalarda okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin ebeveyn öz-yeterliğı, psikolojik sağlamlığı ve ebeveyn tutumlarını birlikte ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Oysaki annelerin ebeveyn öz-yeterliğı, psikolojik sağlamlığı ve ebeveynlik tutumları arasındaki ilişki düzeyinin ve bazı değişkenlere göre durumlarının bilinmesinin; hem sağlıklı nesil yetiştirme açısından çeşitli politikaların belirlenmesinde hem de alana katkı sağlayacağı için önemli olacağı düşünülmektedir. Bu husustan hareketle çalışmada annelerin ebeveyn öz-yeterliğı, psikolojik sağlamlığı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki durumunu incelemek amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır;

- Annelerin öz-yeterlik, psikolojik sağlamlık ve ebeveyn tutumları; eğitim durumu, yaş, gelir düzeyi ve sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
- Annelerin psikolojik sağlamlıkları ile öz-yeterlikleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Annelerin öz-yeterlikleri ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Annelerin ebeveyn tutumları ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Annelerin ebeveyn öz yeterlilik algılarının psikolojik sağlamlıklarının ve çocuk yetiştirme tutumlarının birbiriyle ilişkilerinin incelendiğı araştırma korelasyonel (ilişkisel tarama) modelinde tasarlanmıştır. Bu modelde araştırmacı iki veya daha değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve tanımlamak için ilişkisel istatistiğı kullanarak hareket eder (Creswell, 2014). Araştırmanın evrenini 2017 yılında Trabzon il merkezinde bulunan ilköğretim ve

anaokullarında kayıtlı 2-6 yaş arası öğrencilerin anneleri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem olarak uygun örneklem yöntemi kullanılmıştır. Uygun veya elverişlilik örnekleme araştırmanın yakın ve erişimi kolay olarak çalışma grubuna ulaşmasını sağlayan araştırmaya hız kazandıran bir yöntemdir (Kılıç, 2013). Veriler bu doğrultuda çalışmaya katılmaya gönüllü olan 297 okul öncesi dönem çocuğu olan annelerden toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Annelerin Demografik Bilgileri

	F	%	$\bar{x}$	ss
Eğitim Durumu				
İlkokul-Ortaokul	99	33.6		
Lise	81	27.3		
Yükseköğrenim	117	39.4		
Yaş			34	5.50
Gelir Durumu				
Alt	132	44.4		
Orta	86	29		
Yüksek	79	26.6		
Çocuk Sayısı			2	
Tek	77	25.9		
İki	156	52.5		
İkiden Fazla	64	21.5		

Tablo 1’de çalışmanın örneklemini oluşturan 297 annenin demografik bilgileriyle ilişkili olarak eğitim durumu, yaş, gelir durumu, çocuk sayısı ve çalışma durumu belirtilmiştir. Annelerin eğitim durumları incelendiğinde ilkökul-ortaokul mezunu 99, lise mezunu 81 ve üniversite mezunu 117 kişi bulunmaktadır. Annelerin yaş ortalamaları 34 olarak ortaya çıkmıştır. Çalışmada annelerin evlerine giren gelir miktarı 0-1999 Türk lirası olanlar alt; 2000-3999 Türk lirası olanlar orta, 4000 ve üzeri Türk lirası olanlar yüksek gelir düzeyi olarak kodlanmıştır. Buna göre annelerin sahip olduğu hane aylık gelir durumu 0-1999 TL olan 132 kişi, 2000-3999 TL olan 86 kişi, 4000 TL ve üzeri alan 79 kişi olduğu görülmektedir. Anneleri

sahip olduğu çocuk sayısı bakımından incelediğimizde; 77 kişinin tek çocuklu, 156 kişinin iki çocuklu ve 64 kişinin de ikiden fazla çocuk sahibi olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın örneklemi Trabzon ili Milli Eğitim Bakanlığı kamu anaokulları ve anasınıflarına kayıtlı öğrencilerin annesi olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 297 katılımcı ile sınırlıdır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu araştırmada annelerin öz-yeterliklerini ölçmek için Gibuad-Wallston ve Wandersman (1978) tarafından geliştirilmiş “Ebeveynliğe Yönelik Duyusal Yeterlilik Ölçeği”nin Seçer, Çeliköz ve Yaşa (2008) tarafından yeniden düzenlemeler yapılarak dönüştürülmüş hali olan “Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği-Anne Formu” kullanılmıştır. Ölçek 5’li Likert tipi 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayısı ise 0.84’tür. Bu ölçekten alınabilecek azami puan 80, asgari puan 16’dır. Bu ölçek ile annelerin ebeveynlik öz-yeterliği ebeveynlik görevine ilişkin yeterlik algısı, ebeveynlik görevine yönelik ilgi ve ebeveynlik görevinde aldığı doyumu 3 boyutla ölçülmektedir.

Araştırmada annelerin psikolojik sağlıklarını ölçmek için Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği (KPSÖ) kullanılmıştır. Ölçek Smith, Dalen, Wiggins, Tooley, Christopher ve Jennifer Bernard (2008) tarafından geliştirilip, Doğan (2015) tarafından uyarlaması yapılmıştır. Adı geçen ölçek, 6 maddeden oluşan 5’li Likert yapıda bir ölçme aracıdır. Ölçeğin iç tutarlık güvenirlik katsayısı .80 ile .91 arasında bulunmuştur. Bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 30, en düşük puan ise 6’dır. Bu ölçek sayesinde annelerin olumsuz durumlara rağmen uyum sağlama ve kendini toparlayabilme düzeylerine karşılık gelen psikolojik sağlıklarının ölçülmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmada kullanılan son ölçek “Ebeveyn Tutum Ölçeği” Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından oluşturulmuştur. Ölçek hazırlanırken Baumrind (1966; 1971), Maccoby ve Martin’in

(1983) ileri sürdükleri ebeveyn tutum özelliklerinden yararlanılmış ancak Türk kültüründeki ebeveynlerin özellikleri de dikkate alınmıştır. Bu nedenle ölçeğe aşırı koruyucu tutum da eklenerek, otoriter, demokratik ve izin verici olarak 4 boyuttan oluşturulmuştur. Ölçek okul öncesi dönemde çocuğu olan anne-babaların ebeveynliğe yönelik tutumlarını ölçmek için kullanılan 46 maddeden oluşmuş 5'li Likert yapıdadır. Ölçekte boyutların cronbach alfa güvenirlik katsayıları demokratik boyut için .83, otoriter boyut için .76, aşırı koruyucu boyut için .75 ve izin verici boyutu için .74'tür. Bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 230, en düşük puan 46'dır. Çalışmada demokratik tutum hariç diğer alt boyutları ifade eden maddeler ters kodlanarak annelerin toplam tutum puanına ulaşılmıştır.

Araştırmanın verileri okul öncesi eğitime devam eden çocukların öğretmenleri aracılığıyla toplanmıştır. Daha çok katılımcıya ulaşmak için Trabzon il merkezinde bulunan öğrenci kapasitesi büyük olan anaokulları ve ilköğretime bağlı anasınıfları tercih edilmiştir. Öğretmenlere ilk ziyarette anneleri bilgilendirmesi için araştırma hakkında bilgi verilmiş, elden annelere ulaştırmak üzere katılım onay formu ve ölçme araçları teslim edilmiş ve belli bir teslim tarihi belirlenmiştir. Teslim tarihi yaklaşıncaya öğretmenlerle telefon görüşmesi yoluyla iletişime geçilmiş, veri toplama araçlarının durumu hakkında bilgi alınmış, ek süre isteyen öğretmenlerin durumu değerlendirilmiştir. Belirlenen teslim tarihinde veri toplama araçları toplanmak üzere öğretmenler ziyaret edilmiştir. Daha sonra ek süre isteyen katılımcılardan belirlenen sürede veri toplama araçlarını teslim edenler ile veri toplama süreci tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde kullanılmak üzere SPSS 20 paket programına veriler kaydedilmiştir. Pallant (2015), bir veri grubundaki verilerin dağılım normalliğinin çeşitli grafiksel yöntem ve istatistiksel testlerle yorumlanabileceğini belirtmiştir. Çalışmada Q-Q plot, histogram ve P-P grafikleri incelendiğinde puanların normal dağıldığı

görülmüştür. Grup büyüklüğünün 50'den fazla olduğu durumlarda puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini incelemenin bir diğer yolu da Kolmogorov Smirnov testi sonuçlarıdır (Büyüköz-türk vd., 2014). Buna göre çalışmada Kolmogorov Simirnov testi ile dağılımın normal olduğu tespit edilmiştir. Ölçeklerden alınan pu-anlar için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış, bu değerler -1,5 +1,5 aralığında olduğu için verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (Tabachnick & Fidell, 2013). Daha sonra istatistiki yöntemlerden tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Bu analiz sayesinde annelerin ebeveyn öz-yeterlikleri, çocuk yetiştirme tutumları ve psikolojik sağlamlıkları ile yaş, eğitim durumu, sahip olduğu çocuk sayısı ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı belirlenmiştir. Anlamlı farklılık tespit edildiği durumlarda farklılığın kaynağını tespit etmek için Post Hoc Tukey analizi yapılmıştır. Ayrıca annelerin öz-yeterlik, psikolojik sağlamlık ve ebeveyn tutumları arasında ilişki durumunu belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Katsayısı analizi uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın verilerinden elde edilen bulgular bu bölümde araştırma soruları paralelinde istatistiksel analizler yapılarak sırasıyla sunulmuştur.

Annelerin Öz-Yeterliklerinin Eğitim Durumu, Yaş, Gelir Düzeyi ve Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Tablo 2. Annelerin Yaşına Göre Öz-Yeterlik Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	f
Gruplararası	183,80	2	91,90	1,81
Grupiçi	14864,25	294	50,55	
Toplam	15048,05	296		

$p < .05$, $p < .01$ KT. Kareler toplamı, KO: Kareler ortalaması

Tablo 2 incelendiğinde, annelerin yaşa göre öz-yeterlik puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($F(2,29)=1.818$, $p=0,16$).

Tablo 3. Annelerin Eğitim Seviyesine Göre Öz-Yeterlik Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	f
Gruplararası	651,35	2	325,67	6,65
Grupiçi	14396,69	294	48,96	
Toplam	15048,05	296		

Tablo 3 incelendiğinde, annelerin eğitim seviyesine göre öz-yeterlik puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F(2,29)=6,65$, $p=0,00$).

Tablo 4. Annelerin Eğitim Seviyesine Göre Öz-Yeterlik Puanlarına İlişkin Tukey Post Hoc Analizi Sonuçları

Grup	n	İlk-Orta öğrenim	Lise	Yükseköğrenim
İlk-Orta	99	-	-0,70	-3,29*
Lise	81	0,70	-	-2,58*
Yükseköğrenim	117	3,29*	2,58*	-

Tablo 4 incelendiğinde ilkökul-ortaokul mezunu annelerin öz-yeterlik puanları ($\bar{x} = 57,91$) ve lise mezunu annelerin öz-yeterlik puanları ($\bar{x} = 58,62$) ile yükseköğrenim mezunu annelerin öz-yeterlik puanları ($\bar{x} = 61,21$) arasında yükseköğrenim mezunu annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Annelerin Gelir Düzeyine Göre Öz-Yeterlik Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	F
Gruplararası	523,73	2	261,86	5,30
Grupiçi	14524,31	294	49,40	
Toplam	15048,05	296		

Tablo 5 incelendiğinde, annelerin gelir düzeylerine göre öz-yeterlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($F(2,29)=5.30$, $p=0,00$).

Tablo 6. Annelerin Gelir Düzeylerine Göre Öz-Yeterlik Puanlarına İlişkin Tukey Post Hoc Analizi Sonuçları

Grup	n	Alt	Orta	Yüksek
Alt	132	-	-1.18	-3.25*
Orta	86	1.18	-	-2.07
Yüksek	79	3.25*	2.07	-

Tablo 6 incelendiğinde alt düzeyde gelire sahip katılımcıların öz-yeterlik puanları ile ($\bar{x} = 58,2$) yüksek düzeyde aylık kazanca sahip katılımcıların öz-yeterlik puanları ($\bar{x} = 61,45$) arasında yüksek düzeyde geliri olan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Annelerin Çocuk Sayısına Göre Öz-Yeterlik Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	F
Gruplararası	270,89	2	135,44	2,69
Grupiçi	14777,15	294	50,26	
Toplam	15048,05	296		

Tablo 7 incelendiğinde, annelerin çocuk sayısına göre öz-yeterlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($F(2,29)=2,69, p=0,06$).

Annelerin Ebeveyn Tutumlarının Eğitim Durumu, Yaş, Gelir Düzeyi ve Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Tablo 8. Annelerin Yaşına Göre Ebeveyn Tutumlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	f
Gruplararası	1502,41	3	500,80	2,57
Grupiçi	56924,13	293	194,28	
Toplam	58426,54	296		

Tablo 8 incelendiğinde, annelerin yaşına göre ebeveyn tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($F(3,29)=2,57, p=0,05$).

Tablo 9. Annelerin Eğitim Seviyesine Göre Ebeveyn Tutumları Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	F
Gruplararası	2047,19	2	1023,59	5,33
Grupiçi	56379,35	294	191,76	
Toplam	58426,54	296		

Tablo 9 incelendiğinde, annelerin eğitim seviyesine göre ebeveyn tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($F(2,29)=5,33$, $p=0,00$).

Tablo 10. Annelerin Eğitim Seviyesine Göre Ebeveyn Tutum Puanlarına İlişkin Tukey Post Hoc Analizi Sonuçları

Grup	n	İlkokul-Ortaokul	Lise	Yükseköğrenim
İlkokul-Ortaokul	99	-	-2,65	-6,13*
Lise	81	2.65	-	-3.48
Yükseköğrenim	117	6.13*	3,48	-

Tablo 10 incelendiğinde ilkökul-ortaokul mezunu annelerin ebeveyn tutum puanları ($\bar{x} = 126,43$) ile yükseköğrenim mezunu annelerin ebeveyn tutum puanları ($\bar{x} = 132,57$) arasında yükseköğrenim mezunu annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 11. Annelerin Gelir Durumlarına Göre Ebeveyn Tutum Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	F
Gruplararası	2147,37	2	1073,68	9,34
Grupiçi	56279,17	294	191,42	
Toplam	58426,54	296		

Tablo 11 incelendiğinde, annelerin gelirlerine göre ebeveyn tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($F(2,29)=9.34$, $p=0,00$).

Tablo 12. Annelerin Gelirlerine Göre Tutum Puanlarına İlişkin Tukey Post Hoc Analizi Sonuçları

Grup	n	Alt	Orta	Yüksek
Alt	132	-	-2.04	-6.57*
Orta	86	2.04	-	-4.53
Yüksek	79	6.57*	4.53	-

Tablo 12 incelendiğinde alt düzeyde gelire sahip annelerin toplam tutum puanları ile ($\bar{x} = 127,23$) yüksek düzeyde aylık gelire sahip annelerin toplam tutum puanları ($\bar{x} = 133,81$) arasında yüksek düzeyde gelirli annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 13. Annelerin Çocuk Sayısına Göre Ebeveyn Tutum Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	f
Gruplararası	764,30	2	382,15	1,94
Grupiçi	57662,23	294	196,13	
Toplam	58426,54	296		

Tablo 13 incelendiğinde, annelerin çocuk sayısına göre ebeveyn tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($F(2,29)=1,94$ $p=0,14$).

Tablo 14. Annelerin Yaşına Göre Psikolojik Sağlamlığının Toplamlarından Aldıkları Puanlara İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	f
Gruplararası	10,41	3	3,47	0,19
Grupiçi	5351,06	293	18,26	
Toplam	5361,48	296		

Tablo 14 incelendiğinde, annelerin yaşına göre psikolojik sağlamlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($F(2,29)=0,19$, $p=0,90$).

Annelerin Psikolojik Sağlımlıklarının Eğitim Durumu, Yaş, Gelir Düzeyi ve Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Tablo 15. Annelerin Eğitim Seviyesine Göre Psikolojik Sağlımlık Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	F
Gruplararası	410,61	2	205,30	12,19
Grupiçi	4950,86	294	16,84	
Toplam	5361,48	296		

Tablo 15 incelendiğinde, annelerin eğitim seviyesine göre psikolojik sağlımlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($F(2,29)=12,19, p=0.00$).

Tablo 16. Annelerin Eğitim Seviyesine Göre Psikolojik Sağlımlık Puanlarına İlişkin Tukey Post Hoc Analizi Sonuçları

Grup	n	İlkokul-Ortaokul	Lise	Yükseköğrenim
İlkokul-Ortaokul	99	-	-1,27	-2,75*
Lise	81	1.27	-	-1.48*
Yükseköğrenim	117	2.75*	1,48*	-

Tablo 16 incelendiğinde ilkokul-ortaokul mezunu annelerin psikolojik sağlımlık puanları ($\bar{x} = 20,13$) ve lise mezunu annelerin psikolojik sağlımlık puanları ($\bar{x} = 21,40$) ile yükseköğrenim mezunu annelerin psikolojik sağlımlık puanları ($\bar{x} = 22,88$) arasında yükseköğrenim mezunu olan annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 17. Annelerin Gelirlerine Göre Psikolojik Sağlımlık Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	f
Gruplararası	320,34	2	160,17	9,34
Grupiçi	5041,13	294	17,14	
Toplam	5361,48	296		

Tablo 17 incelendiğinde, annelerin gelirlerine göre psikolojik sağlımlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($F(2,29)=9.34, P=0,00$).

Tablo 18. Annelerin Gelirlerine Göre Psikolojik Sağlık Puanlarına İlişkin Tukey Post Hoc Analizi Sonuçları

Grup	n	Alt	Orta	Yüksek
Alt	132	-	-0.97	-2.54*
Orta	86	0.97	-	-1.57*
Yüksek	79	2.54*	1.57*	-

Tablo 18 incelendiğinde alt düzeyde gelire sahip annelerin psikolojik sağlık puanları ile ($\bar{x} = 20,6$) yüksek düzeyde gelire sahip annelerin psikolojik sağlık puanları ($\bar{x} = 23,15$) arasında yüksek düzeyde gelire sahip annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Ayrıca orta düzeyde gelire sahip annelerin psikolojik sağlık puanları ile ($\bar{x} = 21,57$) yüksek düzeyde gelire sahip annelerin psikolojik sağlık puanları ($\bar{x} = 23,15$) arasında yüksek düzeyde gelire sahip anneler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 19. Annelerin Çocuk Sayısına Göre Psikolojik Sağlık Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

	KT	sd	KO	f
Gruplararası	135,93	2	67,97	3,82
Grupiçi	5225,54	294	17,77	
Toplam	5361,48	296		

Tablo 19 incelendiğinde, annelerin çocuk sayısına göre psikolojik sağlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($F(2,29)=3,82$ $p=0,02$).

Tablo 20. Annelerin Çocuk Sayısına Göre Psikolojik Sağlık Puanlarına İlişkin Tukey Post Hoc Analizi Sonuçları

Grup	n	Tek çocuk	İki çocuk	Üç çocuk ve üzeri
Tek çocuk	64	-	1,09	1,94*
İki çocuk	156	-1.09	-	8.85
Üç çocuk ve üzeri	77	-1.94*	8.85	-

Tablo 20 incelendiğinde tek çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlık puanları ($\bar{x} = 22,55$) ve üç çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlık puanları ($\bar{x} = 61,21$) arasında üç çocuğa sahip olan annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Annelerin Öz-Yeterlikleri, Psikolojik Sağlımlıkları ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki Durumuna Yönelik Bulgular

Annelerin öz-yeterlikleri, psikolojik sağlımlıkları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki durumunu öğrenmek için korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. İstatistiksel olarak iki değişken arasındaki ilişkide korelasyon katsayısı ne kadar 1'e yakınsa aralarındaki ilişki o kadar fazla ya da güçlü yorumu yapılır. Korelasyon katsayısının işareti de ilişkinin yönünü gösterir; pozitif yönde ilişki, sorgulanan değişkenlerden biri artıyorsa diğeri de artıyor demektir (Can, 2018). Bu doğrultuda çalışmada annelerin öz-yeterliği ile psikolojik sağlımlığı arasındaki ilişki durumuna baktığımızda orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.49$ ve $p<.01$). Diğer değişkenler arasındaki ilişki düzeyine bakıldığında; annelerin ebeveyn tutumları ile öz-yeterlik ($r=.08$ ve $p<.01$) ve ebeveyn tutumları ve psikolojik sağlımlıkları arasında ($r=.10$ ve $p<.10$) istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin ebeveynlik öz-yeterlikleri, ebeveyn tutumları ve psikolojik sağlımlıkları bazı değişkenlere ve birbirleri arasındaki ilişki durumuna göre incelenmiştir. Bu bölümde araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar araştırma soruları paralelinde hem yapılan diğer araştırmalar hem de kuramsal çerçeve olarak sosyal-bilişsel teori bağlamında tartışılarak verilmiştir. Eğitim durumuna göre annelerin ebeveynlik öz-yeterliğini incelediğimizde eğitim seviyesindeki artışa paralel olarak ebeveyn öz-yeterliklerinin arttığı görülmektedir. Çalışmada ilkökul-ortaokul ve lise mezunu annelere göre üniversite mezunu annelerin öz-yeterliklerinin anlamlı şekilde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalara bakıldığında da iyi eğitim almış annelerin daha yüksek ebeveyn öz yeterliğine sahip oldukları görülmektedir (Balat, 2014; Holloway, Suzuki, Yamamoto & Behrens, 2005; Kotil, 2010). Bu çalışmalardan Holloway ve diğeri

(2005) tarafından yapılan araştırmada eğitim düzeyi arttıkça Japon annelerin çocuğuyla ilgilenme şeklinin değiştiği vurgusu yapılmıştır. Aynı çalışmada eğitilmiş annelerin çocuğun gelişimi hakkında bilgi sahibi olma, etkili ebeveynlik stratejilerini uygulama ve çocukla etkili iletişim geliştirebilme konularında yüksek ebeveyn öz-yeterliliğine sahip olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmanın bir diğer sonucu olarak annelerin gelir düzeyleri arttıkça ebeveynlik öz-yeterliliklerinin de arttığı tespit edilmiştir. Alanyazında araştırmalara baktığımızda da gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin ebeveyn öz-yeterliliğinin de yüksek olduğu görülmektedir (Dalumpines, 2005; Teti & Gelfand, 1991). Örneğin Elder, Eccles, Ardel ve Lord (1995), yaptıkları çalışmada ebeveynin hem düşük gelirli hem de istikrarsız iş hayatı olmasının ebeveynlerin duygusal sıkıntılarına ve ebeveynlik davranışlarına etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda ekonomik baskının Amerikan ailelerinde düşük ebeveyn öz-yeterliliğine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularına göre eğitim seviyesindeki artışa paralel olarak annelerin ebeveyn tutumlarının pozitif yönde değiştiği görülmektedir. Çalışmada ilköğretim-ortaokul mezunu anneler ile yükseköğretimden mezun olan annelerin ebeveyn tutumlarına baktığımızda; yükseköğretim seviyesine sahip olan annelerin olumlu ebeveynlik tutumu sergilediği görülmektedir. Çeşitli araştırmalar da ebeveynin eğitim seviyesi yükseldikçe çocukla nitelikli etkileşim kurabildiğini ve bunun sonucu olarak olumlu ebeveynlik tutumları sergilediğini göstermektedir (Can, 2013; Dekovic & Gerris, 1992; Şanlı & Öztürk, 2007). Mevcut araştırmadan elde edilen bulgulara göre gelir düzeyi ile olumlu ebeveynlik tutumları arasında yüksek gelirli annelerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Düşük gelire sahip ebeveynler mevcut ekonomik koşullarını iyileştirmek amacıyla iş hayatına yoğun zaman ayırma girişimleri sonucu çocuklarına yeterli özeni gösterme konusunda sıkıntı yaşamaktadır (Göncü, Jain & Tuernmer, 2007). Konu ile ilgili alanyazın tarandığında annelerin gelir düzeyi arttıkça çocuklarına yönelik tutumlarının pozitif yönde geliştiği sonucuna ulaşılmaktadır (Balat, 2007; Demiriz & Öğretir, 2007; Gökçe, 2013; Tudge, Hogan,

Snezhkova, Kulakova & Etz, 2000). Bu durum annelerin ekonomik kaygılarının az olmaları sonucu çocukları ile daha olumlu etkileşimler gerçekleştirip, ebeveynlik yönlerini iyileştirmek için kaynak ayırma fırsatı bulabilmesi ile ilişkilendirilebilir. Nitekim Tudge ve diğerleri (2000) tarafından yapılan çalışmada da aylık geliri yüksek olan annelerin çocuğun görüşlerine önem verme, karar verme becerilerini geliştirme ve bağımsız hareket etme konularında daha destekleyici oldukları bulunmuştur.

Çalışmada annelerin eğitim seviyesi ve gelir durumları ile psikolojik sağlımlıkları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda annelerin eğitim seviyesi ve gelir durumları arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyleri de artmaktadır. Alanyazında yapılan çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşan araştırmaların olduğu görülmektedir (Boyras & Sayger, 2011; Ha, Hong, Seltzer & Greenberg, 2008; Li, Xu, He & Wu, 2012; Wowra & McCarter, 1999). Nitekim Campbell-Sills ve diğerleri (2009) yaptıkları araştırmada çeşitli demografik özelliklerin (cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi) psikolojik sağlamlığı belli bir oranda açıklanabildiğini bulmuşlardır. Çalışmada gelir düzeyi ve eğitim seviyesi düştükçe katılımcıların psikolojik sağlımlıklarının da düştüğü bulgusuna ulaşılmıştır. Bahadır (2009) tarafından genç yetişkinlerle yapılan çalışmada gelir seviyesindeki artış ile psikolojik sağlamlık düzeyinin paralellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile psikolojik sağlımlıkları arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Tek çocuğa sahip anneler ile üç çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlamlık durumları arasında üç çocuğa sahip olan anneler lehine anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani annelerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça beklenildiğinin aksine psikolojik sağlımlıklarında olumlu yönde artış görülmektedir. Sonucumuzla bağlantılı olarak çocuk sahibi olmanın yaşam doyumu üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırmada çocuk sahibi olma durumunun daha az çocuk sahibi olma ve hiç olmama durumuna göre yaşam doyumunu daha fazla etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada ailenin gelir ve eğitim seviyesinin yüksek

olmasının çocuk sayısındaki artışın memnuniyetinde belirleyici rolüne de vurgu yapılmıştır (Angeles, 2010).

Annelerin öz-yeterliği, ebeveynlik tutumları ve psikolojik sağlamlıkları sosyal bilişsel kuram açısından değerlendirildiğinde bireylerin yaşadıklarının sosyal bağlam çerçevesinde ele alınabileceği belirtilmektedir (Bandura, 2001). Ayrıca sosyal bilişsel kuramcılara göre bireyin gelişiminde sadece eğitim durumu ve gelir düzeyi gibi kişisel süreçler etkili değildir; bireylerin çevreyi, çevrenin bireyleri ve davranışları etkilediği üçlü bir etkileşim olan çevre-davranış-kişilik düzeyi karşılıklı nedensellik ilkesi ile çalışır (Zimmerman, 1989). Yani annelerin öz-yeterlikleri, ebeveynlik tutumları ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde çevresel süreçlerden olan gelir düzeyi ve eğitim durumu değişkenleri yanında aile içindeki diğer ebeveyn olan baba ile etkileşimi de belirleyici olabilmektedir. Çünkü aile içindeki bireyde oluşan olumsuz bir tutumun nedeni; aile içinde fonksiyonel olmayan davranış örüntülerinin bir göstergesi olduğu düşünülerek değerlendirilmelidir (Worden, 2013). Ailenin oluşumu ve özellikle bir çocuğun da aileye katılması ile birlikte çocuğun bakımı, ev içi işleyişler gibi süreçler artarak devam eder. Bu iş yükünün ebeveynler arasında dengeli bir şekilde paylaşımı her bireyin otonomi ihtiyacını gidermek için gereken zamanı temin etmesi açısından çok önemlidir. Ancak ülkemizde ve dünyada hâlâ ev ve çocuğun bakımı ile ilgili sorumluluklar daha çok kadının alanı olarak değerlendirilmektedir (Baxter, Hewitt & Haynes, 2008; Bianchi, Sayer, Milkie & Robinson 2012; Ergöl, Koç, Eroğlu & Taşkin, 2012; Evertsson, 2014). Günümüz dünyasında kadının çalışma hayatında daha çok yer almasına ek olarak çocuğun ebeveynlik sorumluluğu ve ev içi işleyişin annelerin omuzuna bırakılması ülkemiz aile dinamiğinin gerçeğidir (Bozok, 2018; Yılmaz, 2016). Omuzlarına yüklenen bu sorumluluk yığını ile anneler; kendilerini gerçekleştirememenin yanı sıra ailenin diğer bireyleri ile iletişimlerinin olumsuz yöne evrilmesi sorunu ile karşılaşır (Ponnet, Mortelmans, Wouters, Van Leeuwen, Bastaits & Pasteels, 2013). Sosyal Bilişsel Teori'ye göre insanlar öngörülen görev talepleri ile karşı karşıya kaldıklarında kendilerinden istenileni anladıktan sonra eylemlerinin sonuçlarını

değerlendirerek sonraki eylemleri için adım atarlar. Bu görevlerde bilgi ve yetkinlik geliştirdikçe ve zorluklar karşılandıkça insanların güçlü bir başa çıkma etkinlik duygusu gelişir (Bandura, 2001). Bu araştırmada annelerin çocuk sayısı arttıkça psikolojik sağlamlıklarının artması sosyal bilişsel kuram açısından değerlendirildiğinde annelerin her annelik deneyimi ile anneliğe yönelik yaşadığı sosyal tekrarlar sonucu deneyim kazanarak annelik motivasyonunun artması durumunun psikolojik sağlamlıklarına olumlu yönde yansıdığı söylenebilir.

Bu araştırmada annelerin ebeveyn öz-yeterliği ile psikolojik sağlamlığı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum annelerin ebeveyn öz-yeterliği ve psikolojik sağlamlıklarının birbirine paralel olarak artıp-azaldığını ifade etmektedir. Literatür incelendiğinde mevcut araştırmayı destekleyen benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Kim & Lee, 2014; Speight, 2009; Zakeri, Jowkar & Razmjoe, 2010). Coleman ve Karraker (1997) yaptıkları çalışmada ebeveyn öz-yeterliği üzerine psikososyal etkenlerin güçlü bir şekilde etkide bulunduğunu bulmuşlardır. Aynı araştırma bulgularında anne-çocuk etkileşiminde annenin psikolojik olarak iyi olma durumu ile ebeveynliği arasında güçlü bir ilişki ortaya çıkmıştır. Öz-yeterlik psikolojik sağlamlık sürecinin koruyucu faktörlerindedir. Söz konusu ilişki durumunun aralarındaki bu bağlantıdan kaynaklanması muhtemeldir. Bandura (2001) yeterlilik inançlarının insanın temeli olduğunu ve istedikleri sonuçları üretebileceklerine ve eylemleriyle zararlı sonuçları öngörebileceklerine inanmadıkça, zorluklar karşısında harekete geçmek veya sebat etmek için çok az teşvikleri olacağını belirtir. Algılanan öz-yeterlik, sosyal bilişsel teo-rinin nedensel yapısında önemli bir rol oynar. Çünkü yeterlik inançları sadece kendi başlarına değil, psikolojik sağlamlık gibi diğer belirleyiciler üzerindeki etkileriyle de uyumu ve değişimi etkiler.

Konu ile ilgili yapılması planlanan araştırmalarda tek ebeveyn olma, farklı sayılarda ve yaşlarda çocuğa sahip olma durumlarının annelerin öz-yeterliği, psikolojik sağlamlığı ve ebeveyn tutumlarını nasıl etkilediğine dair çalışmalar yapılabilir. Ayrıca annelerin

öz-yeterliği, psikolojik sağlamlığı ve ebeveyn tutumları üzerinde etkisi dikkate alınarak diğer ebeveyn olan babanın tutumları da ele alınabilir. Çalışmada okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin öz-yeterliği, psikolojik sağlamlığı ve ebeveyn tutumu ile ilişkisi olan değişkenler olarak gelir, eğitim durumu, çocuk sayısı ve yaş ele alınmıştır. Yapılması planlanan çalışmalarda çocuk sahibi olma yaşı, evlenme yaşı ve tek ebeveyn olma gibi farklı değişkenlerin etkilerine bakılabilir. Ayrıca çalışan veya çalışmayan anneler arasındaki öz-yeterlik, psikolojik sağlamlık ve ebeveyn tutumu değişkenlerinin ilişkisi incelenebilir. Annelerin sahip olduğu öz-yeterlik, psikolojik sağlamlık ve ebeveyn tutumu değişkenlerinin düzeyinin çocuk üzerindeki etkisini incelemek amacıyla çocuklar da araştırmaya dahil edilebilir. Yapılması planlanan çalışmalarda babalar da sürece dahil edilip nitel veri toplama yöntemleri kullanılıp katılımcı görüşlerine yer verilerek sonuçlardaki benzerlikler ve farklılıklar olası nedenleri ile tartışılabilir. Ayrıca çalışmada annelerin eğitim seviyelerinin yükseldikçe psikolojik sağlamlık, annelik öz-yeterliği ve ebeveynlik tutumlarının da yükseldiği bulunmuştur. Çocukla yoğun etkileşim halinde olan annelerin bu etkileşimlerini daha nitelikli hale getirmek için hem kişisel gelişim hem de bireyselleşme ihtiyacını karşılama adına ilgili kanun koyucular tarafından gerekli politikalar düzenlenebilir, geniş kapsamlı eğitim programları planlanabilir.

Kaynakça

- Aksoy, V. & Diken, H., İ. (2009). Annelerin ebeveynlik öz yeterlik algıları ile gelişimi risk altında olan bebeklerin gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(01), 059-068.
- Angeles, L. (2010). Children and life satisfaction. *Journal of happiness Studies*, 11(4), 523-538.
- Aydın Yılmaz, E. S. (2016). Cinsiyet adaleti perspektifinden Türkiye’de kadının iş gücüne katılımı. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 17-34.
- Bahadır, E. (2009). *Sağlıkla ilgili fakültelerde eğitime başlayan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara).

- Balat, G. U. (2014). Analyzing self-efficacy and depression levels of mothers who have children in the preschool period. Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin özyeterlilik ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 11(2), 661-677.
- Balat, G. U. (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 32 (143), 89-99.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. W.H. Freeman and Company, New York.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual review of psychology*, 52(1), 1-26.
- Baxter, J., Hewitt, B. & Haynes, M. (2008). Life course transitions and housework: Marriage, parenthood, and time on housework. *Journal of Marriage and Family*, 70(2), 259-272.
- Bianchi, S. M., Sayer, L. C., Milkie, M. A. & Robinson, J. P. (2012). Housework: Who did, does or will do it, and how much does it matter? *Social forces*, 91(1), 55-63.
- Boyraz, G. & Sayger, T.V. (2011). Psychological well-being among fathers of children with and without disabilities: The role of family cohesion, adaptability, and paternal self-Efficacy. *American Journal of Men's Health*, 5(4), 286–296.
- Bozok, M. (2018). Türkiye’de ataerkillik, kapitalizm ve erkeklik ilişkilerinde biçimlenen babalık. *Fe Dergi* 10, no. 2 (2018), 31-42.
- Buluş, M. & Samur, A. Ö. (2017). Beş-altı yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumunu yordamada ebeveyn benlik saygısı, temel ihtiyaçları ve öz yeterliğin rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(41), 105-119.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüктаşkapu, S. (2012). Annelerin özyeterlilik algıları ile 1-3 yaş arasındaki çocuklarının gelişimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1(1), 18-30.
- Campbell-Sills, L., Forde, D.R. & Stein, M.B. (2009). Demographic and childhood environmental predictors of resilience in a community sample. *Journal of Psychiatric Research*, 43, 1007–1012.
- Can, A. (2018). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, S. (2013). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitimden yararlanma düzeyleri ile anne-babalarının koruyucu tutumları arasındaki ilişki. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (26), 115-130.

- Celada, T. C. (2010). *Parenting styles as related to parental self-efficacy and years living in the United States among Latino immigrant mothers*. Alliant International University, Los Angeles.
- Cindioğlu, M. D. (2015). *3-6 yaş çocuğu olan depresyonlu ve depresyonu olmayan annelerin ebeveyn öz yeterlikleri çocuk mizaç algısı ve duyu sosyalleştirme tepkilerinin karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul).
- Coleman, P. K. & Karraker, K. H. (1997). Self-efficacy and parenting quality: Findings and future applications. *Developmental Review, 18*, 47 – 85.
- Coleman, P. K. & Karraker, K. H. (2003). Maternal self-efficacy beliefs, competence in parenting, and toddlers' behavior and developmental status. *Infant Mental Health Journal: Official Publication of the World Association for Infant Mental Health, 24*(2), 126-148.
- Creswell, J. W. (2014). *Nitel, nicel araştırma deseni ve karma yöntem yaklaşımları*. (Çev. Ed. SB Demir). Ankara: Eğiten Kitap. (Orjinal baskı, 2014).
- Dalumpines, F. (2005). The roles of parental self-efficacy, social support and religious coping in a sample of low income African-American parents. (Doktora Tezi, Miami University, 1990).
- Demiriz, S. & Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 15* (1), 105-122.
- Deković, M. & Gerris, J. R. (1992). Parental reasoning complexity, social class, and child-rearing behaviors. *Journal of Marriage and the Family, 675-685*.
- de Montigny, F. & Lacharité, C. (2005). Perceived parental efficacy: Concept analysis. *Journal of advanced nursing, 49*(4), 387-396.
- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being, 3*(1), 93-102.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Elder Jr, G. H., Eccles, J. S., Ardelt, M. & Lord, S. (1995). Inner-city parents under economic pressure: Perspectives on the strategies of parenting. *Journal of Marriage and the Family, 771-784*.
- Ergöl, Ş., Koç, G., Eroğlu, K. & Taşkin, L. (2012). Türkiye'de Kadın Araştırma Görevlilerinin Ev ve İş Yaşamlarında Karşılaştıkları Güçlükler. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2*(1).

- Evertsson, M. (2014). Gender ideology and the sharing of housework and child care in Sweden. *Journal of Family Issues, 35*(7), 927-949.
- Fraser, M. W., Richman, J. M. & Galinsky, M. J. (1999). Risk, protection and resilience: toward a conceptual framework for social work practice. *Social Work Research, 23*, 129-208.
- Gafor, A. (2014). Construction and Validation of Scale of Parenting Style. *Online Submission, 2*(4), 315-323.
- Garmez, N. (1991). Resiliency and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *American behavioral scientist, 34*(4), 416-430.
- Giallo, R., Gartland, D., Woolhouse, H., Mensah, F., Westrupp, E., Nicholson, J. & Brown, S. (2018). Emotional-behavioral resilience among children of first-time mothers with and without depression across the early childhood period. *International Journal of Behavioral Development, 42*(2), 214-224.
- Gözübüyük, F. (2015). *Annelerin ebeveynlik öz-yeterlik alguları, sözel etkileşim uygulamaları ve 1-3 yaş aralığında çocukların gelişimi*. (Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Gökçe, F. (2013). *5-6 yaş çocukların sosyal-duygusal uyumları ile annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana).
- Ha, J-H., Hong, J., Seltzer, M. M. & Greenberg, J. S. (2008). Age and gender differences in the well-being of midlife and aging parents with children with mental health or developmental problems: Report of a national study. *Journal of Health and Social Behaviors, 49*, 301-316.
- Hallam, R.A. (2000). *Maternal self-efficacy in mothers of toddlers enrolled in an early head start program*. (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9965781).
- Hess, C.H. Papas M.A. & M.M. Black. (2002). Resilience Among African American Adolescent Mothers: *Predictors of Positive Parenting in Early Infancy Journal of Pediatric Psychology, 27-7. 619-629*.
- Holloway, S., Suzuki, S., Yamamoto, Y. & Behrens, K. (2005). Parenting self-efficacy among Japanese mothers. *Journal of Comparative Family Studies, 36*, 61-76.
- Işıkol, K. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin akılcı olmayan inançları ve ebeveynlik öz yeterlik algıları ile çocukların sosyal beceri ve problem davranışları arasındaki ilişki. (Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul).
- Johari Talib, Z. M. & Mamat, M. (2011). Effects on Parenting Styles on Children Development. *World Journal of Social Sciences, 1*(2), 14-35.

- Jones, T. L. & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review, 25*, 341 – 363.
- Junttila N., Vauras M. & Laakkonen E. (2007). The role of parenting self-efficacy in children's social and academic behavior. *European Journal of Psychohgy of Education. 22*, 41-61.
- Kabiru, C. W., Beguy, D., Ndugwa, R. P., Zulu, E. M. & Jessor, R. (2012). "Making it": Understanding adolescent resilience in two informal settlements (slums) in Nairobi, Kenya. *Child & youth services, 33*(1), 12-32.
- Karabulut Demir, E. & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları, 11*, 15-25.
- Kılıç, S. (2013). Örneklemeye Yöntemleri. *Journal of Mood Disorders, 3*(1).
- Kındıroğlu, Z. & Ekici, F. Y. (2018). Ebeveynlerin psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile çocukların sosyal yetkinlik ve davranışları arasındaki ilişki. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 9*(1), 138-158.
- Kim, D. J. & Lee, J. S. (2014). Influence of ego-resilience and self-efficacy on satisfaction in major of nursing student. *The Journal of Korean academic society of nursing education, 20*(2), 244-254.
- Kotil, Ç. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna yeni başlayan 5 yaş çocukların sosyalduygusal uyum düzeylerine annenin ebeveyn öz yeterlik algısı ile okul beklentilerine uyum düzeyinin etkisi.* (Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul).
- Leung, K., Lau, S. & Lam, W. L. (1998). Parenting styles and academic achievement: A cross-cultural study. *Merrill-Palmer Quarterly (1982-), 157-172.*
- Li, M., Xu, J., He, Y. & Wu, Z. (2012). The analysis of the resilience of adults one year after the 2008 Wenchuan Earthquake. *Journal of Community Psychology, 40*(7), 860-870.
- Masten, A. S. & Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American psychologist, 53*(2), 205.
- Mensah, M. K. & Kuranchie, A. (2013). Influence of parenting styles on the social development of children. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 2*(3), 123.
- McGurk, H. & Soriano, G. (1998). *Families and social development: The 21st century.* A. Campbell & S. Muncer (Eds.), The social development (s. 113-142). USA: Psychology Press.
- Murdock, K. W. (2012). *Affect, self-efficacy, and parenting behavior.* (Master's thesis) Availablefrom ProQuest Dissertations andTheses database. (UMI No. 1513442).

- Ocakçı, A., Ayyıldız, T. & Kulakçı, H. (2006). Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin sosyoekonomik düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları üzerine etkisi. *Retrieved July, 15, 2007.*
- Pallant, J. (2015). *SPSS kullanma kılavuzu*. (Çev. Sibel, Balcı ve Berat, Ahi.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Parr, G. D., Montgomery, M. & DeBell, C. (1998). Flow theory as a model for enhancing student resilience. *Professional School Counseling, 1(5)*, 26-31.
- Ponnet, K., Mortelmans, D., Wouters, E., Van Leeuwen, K., Bastaits, K. & Pasteels, I. (2013). Parenting stress and marital relationship as determinants of mothers' and fathers' parenting. *Personal Relationships, 20(2)*, 259-276.
- Seçer Z., Çeliköz N. & Yaşa S. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların annelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 19*, 413-428.
- Seçer, Z. & Ogelman, G. (2012). Analysing Mothers' Self-efficacy Perception towards Parenting in Relation to Peer Relationships of 5-6 years old Preschool Children. *Educational Sciences: Theory and Practice, 12(3)*, 2001-2008.
- Shonkoff, J. P. & Meisels, S. J. (Eds.). (2000). *Handbook of Early Childhood Intervention* New York: Cambridge University Press.
- Smetana, J. G. (2017). Current research on parenting styles, dimensions, and beliefs. *Current opinion in Psychology, 15*, 19-25.
- Speight, N.P. (2009). The relationship between self-efficacy, resilience and academic achievement among African-American urban adolescent students. Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3380333).
- Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Silva, K. M., Eggum, N. D., Reiser, M., Edwards, A., ... & Hayashi, A. (2012). Longitudinal relations among maternal behaviors, effortful control and young children's committed compliance. *Developmental Psychology, 48(2)*, 552.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları, 13(25)*, 42-59.
- Şanlı, D. & Öztürk, C. (2007). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi.32*, 31-48.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics: International edition*. Pearson, Boston.
- Taylor, S. (2006). *An investigation of the relationship between black single mothers' myth/stereotype acceptance, parental self efficacy, and*

- childrearing practices*. (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3221281)
- Taylor, C. A., Manganello, J. A., Lee, S. J., & Rice, J. C. (2010). Mothers' spanking of 3-year-old children and subsequent risk of children's aggressive behavior. *Pediatrics*, *125*(5), e1057-e1065.
- Teti, D. M. & Gelfand, D. M. (1991). Behavioral competence among mothers of infants in the first year: The mediational role of maternal self-efficacy. *Child development*, *62*(5), 918-929.
- Topaloğlu, Z. Ç. (2014). *4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn öz-yeterliliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Bursa).
- Tudge, J., Hogan, D., Snezhkova, I., Kulakova, N. & Etz, K. (2000). Parent's child-rearing values and beliefs in the United States and Russia: The impact of culture and social class. *Infant and Child Development*, *9*, 105-121.
- Tugade, M. M. & Fredrickson, B. L. (2004). Resilient individuals use positive emotions to bounce back from negative emotional experiences. *Journal of personality and social psychology*, *86*(2), 320.
- Uyanık Balat, G. & Yılmaz, E. (2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ebeveyn öz yeterlilik algılarının incelenmesi. *Education Sciences*, *9*(4), 394-402.
- VanDenBerg, M. P. (2012). *Protective factors for teen mothers: relations among social support, psychological resources, and child rearing practices*. (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 1517089).
- Wake, M., Nicholson, J. M., Hardy, P. & Smith, K. (2007). Preschooler obesity and parenting styles of mothers and fathers: Australian national population study. *Pediatrics*, *120*(6), e1520-e1527.
- Wowra, S. A. & McCarter, R. (1999). Validation of the empowerment scale with an outpatient mental health population. *Psychiatric services*, *50*(7), 959-961.
- Zakeri H, Jowkar B. & Razmjoe, M. (2010) Parenting styles and resilience. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. *5*,1067-1070.
- Zimmerman, B. J. (1989). A social cognitive view of self-regulated academic learning. *Journal of educational psychology*, *81*(3), 329-339.